

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Michala Mazance a soudců JUDr. Jana Passera a Mgr. Davida Hipšra v právní věci žalobce: **L. R.**, zastoupeného JUDr. Janem Vodičkou, advokátem se sídlem Valdštejnská 381/6, Liberec, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 13. 5. 2013, čj. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci ze dne 14. 1. 2014, čj. 60 Ad 11/2013 - 17,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce dne 31. 12. 2012 zaslal žalované žádost o zastavení výplaty starobního důchodu na den 1. 1. 2013. Žádost byla žalované doručena dne 2. 1. 2013. Dne 27. 2. 2013 vydala žalovaná rozhodnutí čj. X, ve věci výplaty starobního důchodu žalobce dle § 54 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve spojení s § 120 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále i jako „zákon“). Tímto rozhodnutím stanovila, že výplata důchodu pro den 1. 1. 2013 náleží a žádosti žalobce o její zastavení nelze vyhovět. Žádost byla totiž správnímu orgánu podána až po dni 1. 1. 2013, tedy opožděně.

[2] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky, v nichž uvedl, že právní názor žalované považuje za vadný. Žalobce uznal, že dle § 120 zákona se „poživatel starobního důchodu nemůže vzdát výplaty tohoto důchodu za dobu před podáním žádosti o zastavení výplaty tohoto důchodu.“ Dle § 120a zákona se však „za den splnění oznamovací povinnosti považuje den, ve kterém bylo podání předáno příslušnému orgánu sociálního zabezpečení, popřípadě ve stanovených případech (§ 48d odst. 1) příslušnému živnostenskému úřadu, nebo byla podána poštovní zásilka obsahující podání. To platí obdobně, podává-li se přihláška k účasti na důchodovém pojištění nebo odhláška z této účasti anebo má-li být jiný právní úkon učiněn ve lhůtě stanovené tímto zákonem.“ Jelikož bylo podání předáno k poštovní přepravě dne 31. 12. 2012, žalobce považoval podmínky § 120 ve spojení s § 120a zákona za splněné a vzdání se výplaty starobního důchodu pro den 1. 1. 2013 za platné.

[3] Žalovaná rozhodla o námitkách žalobce rozhodnutím označeným v záhlaví, jímž všechny námitky zamítla a potvrdila své předchozí rozhodnutí. V odůvodnění uvedla, že žádost byla Okresní správě sociálního zabezpečení Liberec doručena dne 2. 1. 2013. České správě sociálního zabezpečení byla pak žádost doručena dne 7. 1. 2013. Žalovaná přitom odkázala na § 37 odst. 6 spr. ř., který stanoví, že „podání se činí u správního orgánu, který je věcně a místně příslušný. Podání je učiněno dnem, kdy tomuto orgánu došlo.“ Dále zdůraznila nutnost odlišovat lhůty hmotněprávní a procesní. Hmotněprávní lhůta je totiž zásadně lhůtou k uplatnění práva, zatímco lhůta procesní je lhůtou k učinění úkonu v řízení. Zmeškání hmotněprávní lhůty nelze prominout, jelikož jejím uplynutím právo zaniká. Naproti tomu zmeškání lhůty procesní ve výjimečných případech prominout lze. Lhůta pro podání žádosti o zastavení výplaty důchodu je dle žalované lhůtou hmotněprávní. Včasně podanou žádostí je proto ta, která byla příslušné okresní správě sociálního zabezpečení či České správě sociálního zabezpečení doručena nejpozději 31. 12. 2012, a včasná je rovněž elektronicky podaná žádost doručená nejpozději 1. 1. 2013 do datové schránky (dle § 37 odst. 4 spr. ř.). Jelikož je lhůta v § 120 zákona hmotněprávní, bylo podání doručené dne 2. 1. 2013 opožděné a žalovaná o něm nemohla rozhodnout, neboť by rozhodovala o době před podáním žádosti. K dalším námitkám žalovaná dodala, že žádost o zastavení výplaty starobního důchodu není plněním oznamovací povinnosti ani jiným úkonem podle § 120a zákona, na něž by se vztahoval institut lhůty procesní. Ustanovení § 120a zákona se dle žalované týká pouze úkonů, jimiž plní občané veřejnoprávní povinnosti v oblasti sociálního zabezpečení. Podání žádosti o zastavení výplaty důchodu však takovou povinností není.

II.

[4] Žalobce proti výše uvedenému rozhodnutí podal včasnou žalobu, ta však byla rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci („krajský soud“), uvedeným v záhlaví, zamítnuta.

[5] Krajský soud žalobu zamítl s odůvodněním, že žádost o vzdání se starobního důchodu se dle § 37 odst. 6 spr. ř. podává u věcně a místně příslušného správního orgánu a podání je učiněno dnem, kdy správnímu orgánu (žalované) žádost došla. Žádost tak byla podána až po 1. 1. 2013, nikoli dnem předání k poštovní přepravě. Soud plně akceptoval právní názor žalované a uvedl, že úkon dle § 120 zákona je úkonem hmotněprávním, pro nějž zákon žádnou lhůtu, jejíž zachování by bylo dle § 120a zákona třeba posoudit, nestanoví.

III.

[6] Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce („stěžovatel“) včasnou kasační stížnost, v níž napadá rozhodnutí žalované v celém rozsahu z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

[7] Stěžovatel označil za nesprávný právní názor obsažený jak v rozhodnutí správního orgánu, tak i krajského soudu. Nezákonnost přitom stěžovatel spatřoval v provedeném výkladu § 120 ve spojení s § 120a zákona. Z první věty § 120a vyvodil, že okamžik podání žádosti o zastavení výplaty důchodu se řídí datem předání podání k poštovní přepravě. Názor žalované, dle něž se § 120a použije pouze pro úkony, kterými občané plní veřejnoprávní povinnosti, je podle stěžovatele chybný. Žádost, zasláná žalované dne 31. 12. 2012, byla dle stěžovatele podána včas. Výplata důchodu měla proto být přerušena na dobu jednoho dne, tedy 1. 1. 2013.

IV.

[8] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti navrhla kasační stížnost stěžovatele zamítnout. Zopakovala přitom výše uvedené závěry své a závěry krajského soudu, pro něž nemohla žádosti stěžovatele vyhovět.

V.

[9] Kasační stížnost má požadované náležitosti, byla podána včas a osobou oprávněnou. Nejvyšší správní soud proto posoudil důvodnost kasační stížnosti ve výše vymezeném rozsahu a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[10] Kasační stížnost není důvodná.

[11] Stěžovatel v kasační stížnosti napadá posouzení věci krajským soudem. Je přesvědčen, že lhůta uvedená v § 120 zákona je lhůtou procesní povahy. Podání žádosti je proto dle stěžovatele právním úkonem účinným ode dne předání zásilky k poštovní přepravě.

[12] Nejvyšší správní soud však dospěl k závěru, že pro vyřešení předestřené sporu není rozhodné určení toho, zda je lhůta v § 120 zákona svou povahou hmotněprávní či procesní. V posuzované věci je stěžejní jiná otázka, a to zda je vůbec možné se výplaty důchodu vzdát poté, co již byla dávka vyplacena. Právě touto otázkou se proto Nejvyšší správní soud zabýval.

[13] Smyslem úpravy § 120 zákona je zabránit situacím, v nichž by poživatelé důchodu mohli žádat o vzdání se výplaty důchodu zpětně. Pokud se tak chce poživatel starobního důchodu vzdát výplaty na určité období, je nutné, aby tak činil pouze do budoucna a aby žádost příslušnému orgánu sociálního zabezpečení podal ještě předtím, než je mu dávka na dané období vyplacena. Starobní důchod je totiž dávkou, kterou příslušný orgán sociálního zabezpečení vyplácí dle § 116 odst. 1 zákona zpravidla s měsíčním předstihem.

[14] V okamžiku, kdy stěžovatel podával žádost o zastavení výplaty důchodu na den 1. 1. 2013, byla již dávka na dané období vyplacena. To znamená, že pokud měl stěžovatel v úmyslu zastavit výplatu důchodu na den 1. 1. 2013, měl tak učinit s náležitým

předstihem. Ze správního spisu vyplynulo, že důchod byl stěžovateli vyplácen vždy 24. den v měsíci. Dávka náležející mu za měsíc leden roku 2013 tak byla vyplacena ke dni 24. 12. 2012. Pokud se chtěl stěžovatel výplaty důchodu na den 1. 1. 2013 platně vzdát, musel by žádost podat přede dnem 24. 12. 2012 (viz rozhodnutí Nejvyššího správního soudu čj. 3 Ads 54/2014 - 20). To však neučinil a krajský soud i žalovaný správní orgán žádost správně posoudily jako opožděně podanou.

[15] Nejvyšší správní soud tak interpretoval § 120 s důrazem na důvody, které vedly k začlenění tohoto ustanovení do zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Účelem jeho včlenění bylo totiž právě předcházení situacím, v nichž by se poživatelé důchodu mohli výplaty důchodu vzdát na libovolné časové období. Následně by totiž mohlo docházet k tomu, že orgán sociálního zabezpečení by musel vymáhat vrácení již vyplacené dávky nebo její části na poživatelé důchodu zpět. Taková situace je však nežádoucí a jde proti smyslu předmětného ustanovení. Výklad, který provedl krajský soud i správní orgán, proto musel korigovat. V jejich interpretaci by totiž bylo možné žádat o zastavení výplaty důchodu i v době, kdy již byla výplata uskutečněna.

[16] Krajský soud dospěl v napadeném rozhodnutí k jiným právním závěrům než Nejvyšší správní soud. Zamítavé rozhodnutí krajského soudu však nebylo třeba rušit. Výsledkem řízení před krajským soudem bylo totiž zamítnutí žaloby z toho důvodu, že stěžovatel podal žádost o zastavení výplaty důchodu opožděně. Ke stejnému závěru přitom dospěl i Nejvyšší správní soud, avšak s přílehavější právní argumentací. Nejvyšší správní soud tak koriguje odůvodnění krajského soudu, bez toho, aby byl nucen napadené rozhodnutí rušit. V případě zamítavého rozsudku založeného zcela nebo zčásti na nesprávných důvodech je totiž podle názoru Nejvyššího správního soudu rozhodující, „zda je tento rozsudek přezkoumatelný, zda řízení před městským soudem netrpělo žádnou procesní vadou, jež mohla mít vliv na zákonnost jeho rozhodnutí o věci samé, a zda současně může Nejvyšší správní soud postavit najisto, že je výrok rozsudku městského soudu v souladu se zákonem, aniž by přitom překročil rámec věci, jak byla definována nejen řízením o kasační stížnosti, ale i předcházejícím řízením žalobním a řízením před správními orgány“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu čj. 5 Afs 104/2008 - 66). Všechny tyto podmínky byly splněny, a ačkoli byl závěr krajského soudu i správního orgánu zčásti vystavěn na odchylné premisy, konečný závěr o opožděnosti podané žádosti byl správný.

[17] Určení, zda je lhůta v § 120 zákona hmotněprávní či procesní, je proto v daném případě nepodstatné. Stěžovatel svou žádost podal až poté, co mu měsíční splátka důchodu byla vyplacena. Výplaty důchodu se tedy nemohl vzdát, neboť v okamžiku podání žádosti již byla výplata provedena a připsána na účet stěžovatele. Žádost stěžovatele proto byla opožděná a Nejvyšší správní soud kasační stížnost stěžovatele jako nedůvodnou zamítl.

[18] Závěrem Nejvyšší správní soud dodává, že věcně shodnými otázkami se zabýval již v rozhodnutí čj. 3 Ads 54/2014 - 20. V tomto rozsudku se soud nad rámec odůvodnění vyslovil mimo jiné i k problematice lhůt obsažených v zákoně o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. V zmíněném rozhodnutí je rovněž shrnuta aktuální judikatura Ústavního soudu týkající se slevy na dani pro důchodce, jež s danou problematikou úzce souvisí (zejména náleze ze dne 10. 7. 2014, sp. zn. Pl. ÚS 31/13). Pro stručnost na něj tedy zde odkazuje.

VI.

[19] Nejvyšší správní soud neshledal napadený rozsudek krajského soudu nezákonným, proto kasační stížnost zamítl (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[20] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1, 2 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a proto nemá právo na náhradu nákladů řízení, které mu vznikly. Žalovanému správnímu orgánu, který by jinak měl právo na náhradu nákladů řízení, nelze náhradu nákladů řízení v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. přiznat.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 29. prosince 2014

JUDr. Michal Mazanec
předseda senátu